WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 28 czerwca 2007 r. *

W sprawie C-1/06

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Finanzgericht Hamburg (Niemcy) postanowieniem z dnia 15 grudnia 2005 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 3 stycznia 2006 r., w postępowaniu:

Bonn Fleisch Ex- und Import GmbH

przeciwko

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Rosas, prezes izby, J.N. Cunha Rodrigues, U. Lõhmus, A. Ó Caoimh (sprawozdawca) i P. Lindh, sędziowie,

* Język postępowania: niemiecki.

rzecznik generalny: V. Trstenjak,
sekretarz: J. Swedenborg, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 22 listopada 2006 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Bonn Fleisch Ex- und Import GmbH przez K. Landry'ego, Rechtsanwalt,

— w imieniu Hauptzollamt Hamburg-Jonas przez S. Plenter, działającą w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu greckiego przez I. Chalkias oraz S. Papaioannou, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez F. Erlbachera, działającego w charakterze pełnomocnika,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 6 marca 2007 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 47 ust. 3 rozporządzenia Komisji (EWG) nr 3665/87 z dnia 27 listopada 1987 r. ustanawiającego wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu refundacji wywozowych do produktów rolnych (Dz.U. L 351, str. 1) zmienionego rozporządzeniem Komisji (WE) nr 2955/94 z dnia 5 grudnia 1994 r. (Dz.U. L 312 str. 5 zwanego dalej „rozporządzeniem nr 3665/87").

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Bonn Fleisch Ex- und Import GmbH (zwaną dalej „Bonn Fleisch") a Hauptzollamt Hamburg-Jonas (głównym urzędem celnym w Hamburgu-Jonas, zwanym dalej „Hauptzollamt") w przedmiocie żądanego przez ten urząd zwrotu refundacji wywozowych.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

Rozporządzenie (EWG) nr 3566/92

3 Zgodnie z art. 2 rozporządzenia Komisji (EWG) nr 3566/92 z dnia 8 grudnia 1992 r. w sprawie dokumentów używanych do celu wykonania środków wspólnotowych pociągających za sobą weryfikację użycia i/lub przeznaczenia towarów (Dz.U. L 362, str. 11):

„Jeżeli wprowadzanie w życie środków wspólnotowych uzależnione jest od udowodnienia, że warunki przewidziane przez te środki w odniesieniu do użycia i/lub przeznaczenia towarów przywożonych do, wywożonych z lub przemieszczających się w obrębie Wspólnoty zostały spełnione, dowód taki przedstawiany jest poprzez przedłożenie egzemplarza kontrolnego T5 […]" [tłumaczenie nieoficjalne].

Rozporządzenie nr 3665/87

4 Z motywu 49 rozporządzenia nr 3665/87 (motyw 50 w wersji niemieckiej) wynika, co następuje.

„[…] może się zdarzyć, że na skutek okoliczności niezależnych od eksportera egzemplarz kontrolny T5 nie może zostać przedłożony, pomimo że produkt opuścił obszar celny Wspólnoty lub osiągnął konkretne przeznaczenie; taka sytuacja może utrudnić handel; w takim przypadku należy uznać za równoważne inne dokumenty" [tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak wszystkie cytaty z tego rozporządzenia poniżej].

5 Artykuł 3 ust. 5 rozporządzenia nr 3665/87 ma następujące brzmienie:

„Dokument stosowany w wywozie w celu skorzystania z refundacji zawiera wszystkie konieczne informacje do obliczenia refundacji, w szczególności:

a) opis produktów zgodnie z nomenklaturą stosowaną do refundacji wywozowych;

b) masę netto produktów lub, w razie konieczności, ilość wyrażoną w jednostce miary w celu obliczenia refundacji;

c) gdy okaże się to konieczne do obliczenia refundacji, skład danych produktów lub odniesienie do niego.

Jeżeli dokumentem, o którym mowa w niniejszym ustępie, jest zgłoszenie wywozowe, powinno ono również zawierać te dane oraz zwrot »kod refundacji«".

6 Zgodnie z art. 4 ust. 1 tego rozporządzenia:

„Bez uszczerbku dla przepisów art. 5 i 16, wypłata refundacji jest uzależniona od przedstawienia dowodu, że produkty, które obejmuje przyjęte zgłoszenie wywozowe, opuściły obszar celny Wspólnoty w niezmienionym stanie najpóźniej w ciągu sześćdziesięciu dni od przyjęcia zgłoszenia".

7 Artykuł 6 wskazanego rozporządzenia stanowi, że gdy przed opuszczeniem obszaru celnego Wspólnoty produkt, który jest objęty przyjętym zgłoszeniem celnym, przekracza terytorium Wspólnoty inne niż terytorium państwa członkowskiego, na którym to zgłoszenie zostało przyjęte, dowód, że produkt ten opuścił obszar celny Wspólnoty, przedstawia się poprzez okazanie należycie potwierdzonego oryginału egzemplarza kontrolnego T5, o którym mowa w art. 2 rozporządzenia nr 3566/92.

8 Artykuł 18 ust. 1 wskazanego rozporządzenia stanowi:

„Dowód dokonania formalności celnych w zakresie dopuszczenia do obrotu krajowego jest przedstawiany:

a) w postaci dokumentu celnego lub jego kopii lub fotokopii […];

lub

b) [w postaci] świadectwa rozładunku i dopuszczenia do obrotu krajowego sporządzonego przez spółkę wyspecjalizowaną na płaszczyźnie międzynarodowej w dziedzinie kontroli i nadzoru, zatwierdzoną przez państwo członkowskie. Data i numer dokumentu celnego dotyczącego dopuszczenia do obrotu krajowego muszą być umieszczone w danym świadectwie;

lub

c) w postaci jakiegokolwiek innego dokumentu potwierdzonego przez służby celne danego państwa trzeciego, wskazującego produkty, z którego wynika, że zostały one dopuszczone do obrotu krajowego w tym państwie trzecim".

9 Artykuł 47 rozporządzenia nr 3665/87 stanowi:

„1. Refundacja wypłacana jest jedynie na specjalny wniosek eksportera przez państwo członkowskie, na terytorium którego zostało przyjęte zgłoszenie wywozowe.

Wniosek o refundację sporządza się:

a) w formie pisemnej; państwa członkowskie mogą przewidzieć specjalny formularz do tego celu; lub

b) za pomocą przekazu komputerowego zgodnie z przepisami ustanowionymi przez właściwe władze, po uzyskaniu zgody Komisji.

[…]

2. Z wyjątkiem przypadku siły wyższej, dokumenty dotyczące wypłaty refundacji lub zwolnienia zabezpieczenia muszą być złożone w terminie dwunastu miesięcy od dnia przyjęcia zgłoszenia wywozowego.

3. W przypadku gdy egzemplarz kontrolny T5 wskazany w art. 6 nie został zwrócony do urzędu celnego wyprowadzenia lub do organu centralnego w terminie trzech miesięcy od dnia jego wystawienia wskutek okoliczności niezależnych od eksportera, ten ostatni może złożyć do właściwego organu uzasadniony wniosek o uznanie innych dokumentów za równoważne.

Dokumenty, które należy przedstawić na poparcie takiego wniosku, zawierają:

a) w przypadku gdy egzemplarz kontrolny został wydany celem wykazania, że produkty opuściły obszar celny Wspólnoty:

— dokument przewozowy

i

— dokument, który zaświadcza, że produkt został przedstawiony w urzędzie celnym państwa trzeciego, lub jeden lub kilka dokumentów określonych w art. 18 ust. 1, 2 i 4;

[…]

Ustęp 4 stosuje się w odniesieniu do przedstawienia równoważnego dowodu.

4. W przypadku gdy dokumenty wymagane na mocy art. 18 nie zostały przedstawione w terminie ustanowionym w ust. 2, pomimo że eksporter dołożył należytych starań, aby je otrzymać i dostarczyć w tym terminie, można mu przyznać dodatkowe terminy na przedłożenie tych dokumentów.

5. Wnioski o uznanie innych dokumentów za równoważne zgodnie z ust. 3, do których w razie potrzeby dołączono dokumenty towarzyszące oraz wnioski o dodatkowy termin przewidziany w ust. 4, składa się w terminie ustanowionym w ust. 2.

[…]".

Rozporządzenie (WE) nr 800/1999

10 Rozporządzenie nr 3665/87 zostało uchylone i zastąpione rozporządzeniem Komisji (WE) nr 800/1999 z dnia 15 kwietnia 1999 r. ustanawiającym wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu refundacji wywozowych do produktów rolnych (Dz.U. L 102, str. 11). To drugie rozporządzenie weszło w życie w dniu 24 kwietnia 1999 r. i ma zastosowanie od dnia 1 lipca 1999 r. Jednakże, zgodnie z art. 54 ust. 1 tiret pierwsze rozporządzenia nr 800/1999, rozporządzenie nr 3665/87 w dalszym ciągu stosuje się do wywozu objętego zgłoszeniem wywozowym, które zostało przyjęte przed dniem 1 lipca 1999 r.

Uregulowania krajowe

11 Przepisy wspólnotowe dotyczące refundacji wywozowych zostały w prawie niemieckim przejęte w rozporządzeniu w sprawie refundacji wywozowych (Ausfuhrerstattungsverordnung) z dnia 24 maja 1996 r. (BGBl. 1996 I, str. 766, zwanym dalej „AEVO").

12 Zgodnie z art. 3 AEVO jako dokumentu w rozumieniu art. 3 ust. 5 rozporządzenia nr 3665/87 należy używać jednolitego formularza, określonego przez federalne ministerstwo finansów i opublikowanego w dzienniku urzędowym federalnego ministerstwa fina nsów (Bundesfinanzverwaltung) jako „zgłoszenie wywozowe (formularz dodatkowy) dla wspólnotowych refundacji wywozowych" (zgłoszenie wywozowe dla celów refundacji).

13 Artykuł 4 AEVO ma następujące brzmienie:

„1) Potwierdzenie wyprowadzenia przesyłki towarowej z obszaru celnego Wspólnoty (potwierdzenie wyprowadzenia towarów) jest udzielane na zgłoszeniu wywozowym dla celów refundacji przez urząd celny wyprowadzenia […] na obszarze stosowania tego rozporządzenia.

2) W zakresie dotyczącym przesyłek towarowych, w przypadku których zgłoszenie wywozowe zostało przyjęte w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, potwierdzenie wyprowadzenia jest wydawane przez właściwy urząd celny wyprowadzenia na obszarze stosowania tego rozporządzenia w egzemplarzu kontrolnym T5".

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

14 W roku 1998 Bonn Fleisch wywiozła bezpośrednio z Niemiec do Rosji mięso wołowe, po objęciu tego produktu procedurą składu celnego i zgodnie z wnioskiem otrzymała refundację wywozową w drodze wstępnego finansowania.

15 W dniu 8 kwietnia 1998 r. Bonn Fleisch doręczyła do Hauptzollamt w Bremie zgłoszenie wywozowe, a następnie, w dniu 13 lipca 1998 r., przekazała temu urzędowi dokument przewozowy zawierający opatrzone datą 9 kwietnia 1998 r. potwierdzenie dokonania odprawy na dworcu wywozu oraz rosyjski dokument przywozowy, który wskazuje dzień 20 maja 1998 r. jako datę dopuszczenia do obrotu. Jednocześnie Bonn Fleisch wniosła o zwolnienie zabezpieczenia.

16 Po zawiadomieniu Bonn Fleisch telefonicznie w dniu 21 lipca i 18 listopada 1999 r. o braku wpływu zgłoszenia wywozowego opatrzonego przez urząd celny wyprowadzenia adnotacją potwierdzającą dokonanie wywozu, Hauptzollamt zażądał na mocy czterech decyzji z dnia 23 czerwca 2000 r. zwrotu refundacji wywozowych udzielonych w drodze wstępnego finansowania wraz z kwotą dodatkową wynoszącą 20%, wskazując, że skarżąca w postępowaniu krajowym nie wykazała poprzez przedstawienie zgłoszenia wywozowego opatrzonego potwierdzeniem wywozu, że towar został wywieziony z obszaru celnego Wspólnoty w określonym w art. 4 ust. 1 rozporządzenia nr 3665/87 terminie 60 dni.

17 W ramach procedury odwoławczej wszczętej w celu uchylenia wskazanych decyzji Bonn Fleisch podniosła między innymi, że zgłoszenie wywozowe przekazywane jest do Hauptzollamt automatycznie, drogą wewnętrzną w ramach administracji celnej. Rozporządzenie nr 3665/87 nie zobowiązuje eksportera do doręczenia temu organowi zgłoszenia wywozowego. W każdym razie Bonn Fleisch powołała się na pismo sporządzone przez Hauptzollamt Stralsund z dnia 2 listopada 2000 r., zgodnie z którym egzemplarz zgłoszenia wywozowego przeznaczony dla Hauptzollamt został nadany pocztą przez urząd celny w Mukran.

18 Wedle informacji przekazanych Trybunałowi podczas procedury ustnej, omawiany egzemplarz zgłoszenia wywozowego został wysłany do Hauptzollamt w terminie dwunastu miesięcy, przewidzianym w art. 47 ust. 2 rozporządzenia nr 3665/87. Jednak egzemplarz ten nie znajduje się w aktach Hauptzollamt, ponieważ organ ten albo go nie otrzymał, albo go zgubił.

19 Bonn Fleisch wskazała w piśmie z dnia 2 listopada 2000 r. na fakt, że pismem z dnia 13 lipca 1998 r., a więc dochowując 12-miesięcznego terminu określonego w art. 47 ust. 2 rozporządzenia nr 3665/87, doręczyła do Hauptzollamt dokument przewozowy i rosyjski dokument przywozowy. Skarżąca podniosła, że poprzez doręczenie tych dokumentów złożony został jednocześnie, w sposób dorozumiany, wniosek o uznanie tych dokumentów jako dowodu na okoliczność dokonania wywozu towarów z obszaru celnego Wspólnoty na wypadek, gdyby zgłoszenie wywozowe nie znalazło się w aktach Hauptzollamt.

20 We wskazanym piśmie z dnia 2 listopada 2000 r. Bonn Fleisch zażądała również, tym razem wyraźnie, zgodnie z art. 47 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87, uznania za równoważne dokumentu przewozowego i rosyjskiego dokumentu przywozu, które skierowała do Hauptzollamt pismem z dnia 13 lipca 1998 r.

21 Na mocy decyzji z dnia 13 grudnia 2001 r. Hauptzollamt oddalił ten wniosek jako złożony po terminie, wskazując na art. 47 ust. 5 rozporządzenia nr 3665/87. Hauptzollamt wyjaśnił ponadto, że pismo Bonn Fleisch z dnia 13 lipca 1998 r. nie może zostać zakwalifikowane jako wniosek o uznanie przekazanych dokumentów za równoważne, ponieważ wymagałoby to wyraźnego żądania, a Hauptzollamt nie jest uprawniony do uznania dokumentów za równoważne z urzędu.

22 W dniu 20 marca 2003 r. Bonn Fleisch wniosła do Finanzgericht Hamburg (sądu do spraw podatkowych w Hamburgu) skargę na decyzje Hauptzollamt oddalające jej żądania.

23 Sąd krajowy stwierdza, że gdy przed opuszczeniem obszaru celnego Wspólnoty produkt, który jest objęty przyjętym zgłoszeniem celnym, przekracza terytorium Wspólnoty inne niż terytorium państwa członkowskiego, na którym to zgłoszenie

zostało przyjęte, dowód, że produkt ten opuścił obszar celny Wspólnoty, przedstawia się zgodnie z art. 6 rozporządzenia nr 3665/87 poprzez okazanie należycie potwierdzonego oryginału egzemplarza kontrolnego T5. Sąd ten wskazuje natomiast, że w zakresie dotyczącym wywozu bezpośredniego, takiego jaki ma miejsce w niniejszej sprawie, prawodawca wspólnotowy nie określił, w jaki sposób ma zostać przeprowadzony dowód wywozu towarów z obszaru celnego Wspólnoty, w związku z czym zastosowanie ma prawo krajowe, czyli w niniejszej sprawie art. 4 ust. 1 AEVO.

24 W tym zakresie sąd krajowy przypomina, że zgodnie z art. 49 ust. 3 akapit pierwszy rozporządzenia nr 800/1999, które zastąpiło rozporządzenie nr 3665/87, eksporter może złożyć do właściwego organu uzasadniony wniosek o uznanie innych dokumentów za równoważne, gdy egzemplarz kontrolny T5 lub, w danym przypadku, dokument krajowy potwierdzający wyprowadzenie poza obszar celny Wspólnoty nie został zwrócony do urzędu celnego wyprowadzenia lub do organu centralnego w terminie trzech miesięcy od dnia jego wystawienia wskutek okoliczności niezależnych od eksportera. Zdaniem sądu krajowego, mając na uwadze fakt, że w rozporządzeniu nr 800/1999 dokonano jedynie przeredagowania art. 47 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87 ze względów przejrzystości, nie należy przykładać wagi do okoliczności, że ten drugi z wymienionych przepisów wskazuje jedynie egzemplarz kontrolny T5 i nie wymienia dokumentu krajowego potwierdzającego wyprowadzenie produktów poza obszar celny Wspólnoty.

25 Sąd krajowy stwierdza, że okolicznością charakterystyczną dla sporu jest fakt, że o ile zgłoszenie wywozowe przewidziane w art. 4 rozporządzenia nr 3665/87 nie zostało zwrócone do Hauptzollamt w 12-miesięcznym terminie określonym w art. 47 ust. 2 tego rozporządzenia, to jednak Bonn Fleisch doręczyła do Hauptzollamt we wskazanym terminie zarówno dokument przewozowy, jak również rosyjski dokument przywozowy. Stanowią one dokumenty równoważne w rozumieniu art. 47 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87. Sąd krajowy uważa, że przy spełnieniu pewnych przesłanek, które należy dokładniej sprecyzować, właściwe organy mogą z urzędu przeprowadzić procedurę uznania innych dokumentów za równoważne. Za tego rodzaju wykładnią przemawia ponadto fakt, że zgodnie z motywami rozporządzenia nr 3665/87, przepis art. 47 ust. 3 tego rozporządzenia został ustanowiony w interesie eksporterów. Byłoby trudne do pogodzenia z celami wspólnej organizacji rynku, aby odmawiać wypłat refundacji lub zwolnienia zabezpieczenia jedynie ze względu na

brak dopełnienia zwykłej formalności, jaką jest złożenie wniosku o uznanie innych dokumentów za równoważne.

26 W zakresie dotyczącym kwestii, czy wniosek o uznanie innych dokumentów za równoważne może zostać złożony w sposób dorozumiany, i ze względów ostrożności procesowej sąd krajowy przyznaje, że wymóg złożenia wyraźnego wniosku ułatwia właściwemu organowi stwierdzenie, czy został dotrzymany termin. Jednakże okoliczność dochowania terminu przy złożeniu wniosku o uznanie innych dokumentów za równoważne może zostać dokładnie ustalona również wówczas, gdy wniosek taki został złożony w sposób dorozumiany lub przypadkowy, ponieważ eksporter musiał w jakiejś formie zgłosić urzędowi żądanie uznania dokumentów za równoważne. Należałoby jedynie ustalić, czy wola eksportera do wykazania dokonania prawidłowego wywozu towaru z obszaru Wspólnoty wynika w sposób wyraźny z okoliczności danego przypadku.

27 Mając na uwadze, że w sporze zawisłym przed Finanzgericht Hamburg powstały pytania dotyczące wykładni prawa wspólnotowego, sąd ten postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi dwoma pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy na podstawie art. 47 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87 właściwy organ jest również uprawniony i obowiązany do uznania innych dokumentów za równoważne z urzędu?

2) Czy wniosek o uznanie innych dokumentów za równoważne na podstawie art. 47 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87 może zostać złożony w sposób dorozumiany i ze względów ostrożności procesowej?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

28 W pytaniach prejudycjalnych, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd krajowy zmierza do ustalenia, czy właściwe w dziedzinie refundacji wywozowych władze krajowe mają prawo lub są zobowiązane do zbadania z urzędu równoważności dokumentów na podstawie art. 47 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87 oraz czy wniosek o uznanie innych dokumentów za równoważne wniesiony na podstawie tego przepisu może zostać złożony w sposób dorozumiany.

29 Rozporządzenie nr 3665/87, którego jednym z celów jest zwalczanie nieprawidłowości i nadużyć finansowych stwierdzonych w dziedzinie refundacji wywozowych, zawiera normy materialne i procesowe dotyczące uzyskiwania tych refundacji (zob. wyroki z dnia 11 lipca 2002 r. w sprawie C-210/00 Käserei Champignon Hofmeister, Rec. str. I-6453, pkt 60 i z dnia 14 kwietnia 2005 r. w sprawie C-385/03 Käserei Champignon Hofmeister, Zb.Orz. str. I-2997, pkt 26).

30 Norma materialna zawarta w art. 4 ust. 1 rozporządzenia nr 3665/87 przewiduje, że wypłata refundacji jest uzależniona od przedstawienia dowodu, że produkty, które obejmuje przyjęte zgłoszenie wywozowe, opuściły obszar celny Wspólnoty w niezmienionym stanie w ciągu sześćdziesięciu dni od przyjęcia zgłoszenia. Wobec braku takiego dowodu refundacja nie jest wypłacana.

31 Artykuł 47 rozporządzenia nr 3665/87, umieszczony w tytule czwartym „Procedura wypłaty refundacji", wylicza przepisy proceduralne, które eksporter powinien dochować w celu uzyskania refundacji.

32 Artykuł 47 ust. 3 stanowi, że w przypadku gdy egzemplarz kontrolny T5 wskazany w art. 6 tego rozporządzenia nie został zwrócony do urzędu celnego wyprowadzenia lub do organu centralnego w terminie trzech miesięcy od dnia jego wystawienia wskutek okoliczności niezależnych od eksportera, ten ostatni może złożyć do właściwego organu uzasadniony wniosek o uznanie innych dokumentów za równoważne. We wniosku tym eksporter przedstawia równoważne dowody w celu wykazania, że dane produkty opuściły obszar celny Wspólnoty zgodnie z wymogami art. 4 rozporządzenia nr 3665/87.

33 Jednak z brzmienia art. 6 rozporządzenia nr 3665/87, do którego odnosi się wskazany art. 47 ust. 3 tego rozporządzenia, wynika, że jedynie w przypadku produktu, który przed opuszczeniem obszaru celnego Wspólnoty przekracza terytorium inne niż terytorium państwa członkowskiego, na którym zgłoszenie zostało przyjęte, dowód, że produkt ten opuścił obszar celny Wspólnoty, przedstawia się poprzez okazanie egzemplarza kontrolnego T5.

34 Z powyższego wynika, że art. 47 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87 nie ma zastosowania do bezpośredniego wywozu produktów, takiego jaki miał miejsce w sprawie przed sądem krajowym, co słusznie podniosła Komisja. Przepis ten nie dotyczy wniosków o uznanie innych dokumentów za równoważne, złożonych ze względu na utratę dokumentu krajowego stanowiącego w przypadku wywozu bezpośredniego dowód, że dane produkty opuściły obszar celny Wspólnoty.

35 Wskazany przepis rozporządzenia nr 3665/87 ma zastosowanie jedynie do wywozów bezpośrednich, które stanowią przedmiot art. 6 tego rozporządzenia. Rozporządzenie nr 800/1999 stanowi natomiast wyraźnie, że wniosek o uznanie innych dokumentów za równoważne może zostać złożony, gdy egzemplarz kontrolny T5 używany w przypadku wywozu pośredniego lub, w danym przypadku, dokument krajowy potwierdzający wyprowadzenie produktów poza obszar celny Wspólnoty w przypadku wywozu bezpośredniego nie został zwrócony do urzędu celnego wyprowadzenia lub do organu centralnego w terminie trzech miesięcy od dnia jego wystawienia.

36 Jednak wskazane rozporządzenie ma zastosowanie dopiero od dnia 1 lipca 1999 r., w związku z czym art. 47 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87 ma w dalszym ciągu zastosowanie do wywozu — takiego jak ten, który miał miejsce w niniejszej sprawie — objętego zgłoszeniem wywozowym, które zostało przyjęte przed tą datą.

37 Wobec braku przepisów wspólnotowych określających, w zakresie wywozu bezpośredniego, dokument, który powinien zostać przedłożony przez eksportera w celu wykazania, że produkty, dla których zgłoszenie wywozowe zostało przyjęte, opuściły obszar celny Wspólnoty, do państw członkowskich należy określenie, jaki dokument powinien być przedstawiony przez eksportera na poparcie wniosku o wypłatę refundacji.

38 Z akt sprawy przedłożonych Trybunałowi wynika, że w prawie niemieckim, zgodnie z art. 4 ust. 1 AEVO, potwierdzenie wyprowadzenia przesyłki towarowej z obszaru celnego Wspólnoty jest udzielane na zgłoszeniu wywozowym dla celów refundacji przez urząd celny wyprowadzenia na obszarze stosowania tego rozporządzenia.

39 Wedle informacji posiadanych przez Trybunał rozporządzenie to nie przewiduje, w każdym razie nie w sposób wyraźny, możliwości przedstawienia przez eksportera dowodów równoważnych w celu uzyskania refundacji.

40 Jednakże zgodnie z wymogiem sprawnego funkcjonowania wspólnotowego systemu płatności refundacji jest niedopuszczalne, aby państwa członkowskie naruszały cele rozporządzenia nr 3665/87 lub zasady prawa wspólnotowego, w tym w szczególności zasadę proporcjonalności.

41 Pomimo że w przypadku wywozu bezpośredniego, wobec braku przepisów wspólnotowych w tym zakresie, określenie przepisów proceduralnych mających na celu zapewnienie poszanowania praw przysługujących obywatelom na podstawie prawa wspólnotowego należy do wewnętrznego porządku prawnego państw członkowskich w świetle zasady ich autonomii proceduralnej, przepisy te nie mogą być jednak mniej korzystne od przepisów dotyczących podobnych sytuacji o charakterze wewnętrznym (zasada równoważności) ani czynić w praktyce niemożliwym lub zbyt utrudnionym wykonywanie uprawnień nadanych we wspólnotowym porządku prawnym (zasada skuteczności) (zob. w szczególności wyroki z dnia 14 grudnia 1995 r. w sprawach połączonych C-430/93 i C-431/93 Van Schijndel i van Veen, Rec. str. I-4705, pkt 17 oraz z dnia 7 września 2006 r. w sprawie C-53/04 Marrosu i Sardino, Zb.Orz. str. I-7213, pkt 52).

42 Dlatego też przy rozpatrywaniu sprawy takiej jak ta będąca przedmiotem postępowania przed sądem krajowym, w której krajowy dokument potwierdzający wyprowadzenie produktów poza obszar celny Wspólnoty nie może zostać przedstawiony ze względów niezależnych od eksportera, krajowe władze właściwe w zakresie refundacji wywozowych powinny jednak z urzędu zbadać, czy informacje lub dokumenty przedłożone przez eksportera są wystarczające, mając na uwadze systematykę, ratio legis i cele rozporządzenia nr 3665/87.

43 W zakresie celów wskazanego rozporządzenia z motywu 49 (motyw 50 w wersji niemieckiej) i z art. 47 ust. 3 tego rozporządzenia wynika w sposób oczywisty, że prawodawca wspólnotowy chciał przewidzieć dla eksportera w pewnych okolicznościach możliwość wykazania faktu wyprowadzenia produktów z obszaru celnego Wspólnoty za pomocą dowodów równoważnych.

44 Poprzez ustanowienie pewnej elastyczności przepisów proceduralnych mających zastosowanie do dowodów, które eksporter powinien przedłożyć w celu uzyskania refundacji, w rozporządzeniu nr 3665/87 uwzględniona została okoliczność, że eksporterzy mogą mieć trudności przy uzyskiwaniu dokumentów celnych od właściwych władz, na które eksporterzy ci nie mają jakiegokolwiek wpływu (zob. podobnie

wyrok z dnia 19 czerwca 2003 r. w sprawie C-467/01 Eribrand, Rec. str. I-6471, pkt 41), jak również okoliczność, że niekiedy zagubienie lub utratę dokumentów wymaganych przez rozporządzenie w celu skorzystania z refundacji należy przypisać wskazanym władzom.

45 Jak wynika z pkt 18 niniejszego wyroku, jest bezsporne, że spółce Bonn Fleisch nie można przypisać zagubienia lub utraty zgłoszenia wywozowego wymaganego na mocy przepisów niemieckich w celu potwierdzenia faktu wyprowadzenia produktów poza obszar celny Wspólnoty.

46 Również z systematyki i ratio legis rozporządzenia nr 3665/87 i w szczególności z przepisów zawartych w art. 47 wynika, że rozporządzenie to zmierza do tego, aby nie pozbawiać w sposób automatyczny eksportera, który dochował należytej staranności, refundacji przewidzianych w przepisach wspólnotowych, gdy eksporter ten, pomimo że podjął wszelkie wymagane w tym zakresie starania, nie może przedstawić dokumentów wymaganych w celu uzyskania refundacji ze względu na zagubienie tych dokumentów wskutek okoliczności od niego niezależnych (zob. podobnie w zakresie dotyczącym art. 47 ust. 4 rozporządzenia nr 3665/87 wyrok z dnia 21 stycznia 1999 r. w sprawie C-54/95 Niemcy przeciwko Komisji, Rec. str. I-35, pkt 148).

47 W związku z tym, jeżeli został złożony wniosek o wypłatę refundacji wywozowej na podstawie art. 47 ust. 1 rozporządzenia nr 3665/87 i na skutek okoliczności niezależnych od eksportera, krajowy dokument wywozowy potwierdzający, że dane produkty opuściły obszar celny Wspólnoty, nie może zostać przedstawiony, władze krajowe właściwe w zakresie refundacji wywozowych powinny zgodnie z celami rozporządzenia nr 3665/87 z urzędu uwzględnić równoważne środki dowodowe oraz wnioski o uznanie innych dokumentów za równoważne złożone w sposób dorozumiany.

48 Tego rodzaju środki dowodowe, do których zgodnie z art. 47 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87 może zostać zaliczony zarówno dokument przewozowy, jak również dokument przywozowy państwa trzeciego, na które powołuje się Bonn Fleisch w sprawie przed sądem krajowym, powinny jednak być w równym stopniu wystarczające dla celów kontroli przeprowadzonej zgodnie ze szczegółowymi uregulowaniami krajowymi w zakresie, w jakim uregulowania te są zgodne z zakresem i skutecznością prawa wspólnotowego [zob. podobnie — w zakresie dotyczącym rozporządzenia Komisji (WE) nr 1222/94 z dnia 30 maja 1994 r. ustanawiającego wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu przyznawania refundacji wywozowych do niektórych produktów rolnych wywożonych jako towary nieobjęte załącznikiem II do traktatu oraz kryteria ustalania kwoty takich refundacji (Dz.U. L 136, str. 5) w brzmieniu nadanym przez rozporządzenie Komisji nr 229/96 z dnia 7 lutego 1996 r. (Dz.U. L 30, str. 24) — wyrok z dnia 9 listopada 2006 r. w sprawie C-120/05 Heinrich Schulze, Zb.Orz. str. I-10717, pkt 26].

49 Należy również przypomnieć, że zgodnie z art. 47 ust. 2 rozporządzenia nr 3665/87, równoważne środki dowodowe powinny być złożone, podobnie jak wszystkie inne dokumenty dotyczące wypłaty refundacji lub zwolnienia zabezpieczenia, w terminie dwunastu miesięcy od dnia przyjęcia zgłoszenia wywozowego, z wyjątkiem przypadku siły wyższej.

50 Jeżeli jednak winę za wygaśnięcie 12-miesięcznego terminu na przedłożenie równoważnych środków dowodowych należy przypisać właściwym władzom krajowym ze względu na to, że dokument krajowy potwierdzający wyprowadzenie produktów poza obszar celny Wspólnoty został zagubiony lub utracony wskutek ich zachowania, to nie mogą się one powołać na ten termin w stosunku do eksportera, który dochował należytej staranności.

51 W związku z powyższym na pytania prejudycjalne należy odpowiedzieć w ten sposób, że art. 47 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87 nie ma zastosowania do bezpośredniego wywozu produktów.

Jeżeli jednak na skutek okoliczności niezależnych od eksportera krajowy dokument wywozowy potwierdzający, że dane produkty opuściły obszar celny Wspólnoty, nie może zostać przedstawiony, władze krajowe właściwe w zakresie refundacji wywozowych powinny zgodnie z celami rozporządzenia nr 3665/87 z urzędu uwzględnić równoważne środki dowodowe oraz wnioski o uznanie innych dokumentów za równoważne złożone w sposób dorozumiany. Tego rodzaju środki dowodowe powinny jednak być w równym stopniu wystarczające dla celów kontroli przeprowadzonej zgodnie ze szczegółowymi uregulowaniami krajowymi w zakresie, w jakim uregulowania te są zgodne z zakresem i skutecznością prawa wspólnotowego.

Jeżeli winę za wygaśnięcie terminu na przedłożenie równoważnych środków dowodowych należy przypisać właściwym władzom krajowym, to nie mogą się one powołać w stosunku do eksportera, który dochował należytej staranności, na 12-miesięczny termin określony w art. 47 ust. 2 rozporządzenia nr 3665/87.

W przedmiocie kosztów

52 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 47 ust. 3 rozporządzenia Komisji (EWG) nr 3665/87 z dnia 27 listopada 1987 r. ustanawiającego wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu

refundacji wywozowych do produktów rolnych zmienionego rozporządzeniem Komisji (WE) nr 2955/94 z dnia 5 grudnia 1994 r. nie ma zastosowania do bezpośredniego wywozu produktów.

Jeżeli jednak na skutek okoliczności niezależnych od eksportera krajowy dokument wywozowy potwierdzający, że dane produkty opuściły obszar celny Wspólnoty, nie może zostać przedstawiony, władze krajowe właściwe w zakresie refundacji wywozowych powinny zgodnie z celami rozporządzenia nr 3665/87 zmienionego rozporządzeniem nr 2955/94 z urzędu uwzględnić równoważne środki dowodowe oraz wnioski o uznanie innych dokumentów za równoważne złożone w sposób dorozumiany. Tego rodzaju środki dowodowe powinny jednak być w równym stopniu wystarczające dla celów kontroli przeprowadzonej zgodnie ze szczegółowymi uregulowaniami krajowymi w zakresie, w jakim uregulowania te są zgodne z zakresem i skutecznością prawa wspólnotowego.

Jeżeli wygaśnięcie terminu na przedłożenie równoważnych środków dowodowych należy przypisać właściwym władzom krajowym, to nie mogą się one powołać w stosunku do eksportera, który dochował należytej staranności, na 12-miesięczny termin określony w art. 47 ust. 2 rozporządzenia nr 3665/87 zmienionego rozporządzeniem nr 2955/94.

Podpisy